

Inventarisatie en ter beschikkingstelling van aanbevelingen voor de
verpleegkundige praktijk
Het project 'guidelines'

Nederlandstalige versie voor de website van Federaal Wetenschapsbeleid

Oktober 2009

Dr Micheline Gobert
Olivia Dardenne
Nataly Filion
Thérèse Van Durme

Prof Tom Defloor
Annelies Courtens
Dries Grymonpré
Dr Katrien Vanderwee

Inleiding

Ondanks een continue vooruitgang op vlak van kwaliteit en kwantiteit van verpleegwetenschappelijk onderzoek, moet er toch vastgesteld worden dat onderzoeksresultaten niet vaak gebruikt worden op de werkvloer. Dit onderzoek richt zich op één bepaald aspect van de barrières die hiervoor in de literatuur gevonden worden: hoe kunnen verpleegkundigen geholpen worden bij het gebruik van onderzoeksresultaten bij het nemen van beslissingen, rekeninghoudend met de overmatige hoeveelheid aan documenten die ter beschikking gesteld worden enerzijds en de eerder zwakke deskundigheid op vlak van kritische evaluatie van wetenschappelijke gegevens anderzijds.

Als antwoord op dit probleem werden de richtlijnen, gebaseerd op de meest recente wetenschappelijk onderbouwde onderzoeksresultaten, ter beschikking gesteld van de verpleegkundigen in beide landstalen. Deze richtlijnen werden geëvalueerd aan de hand van meetinstrumenten, waarvan de kwaliteit op voorhand gemeten werd.

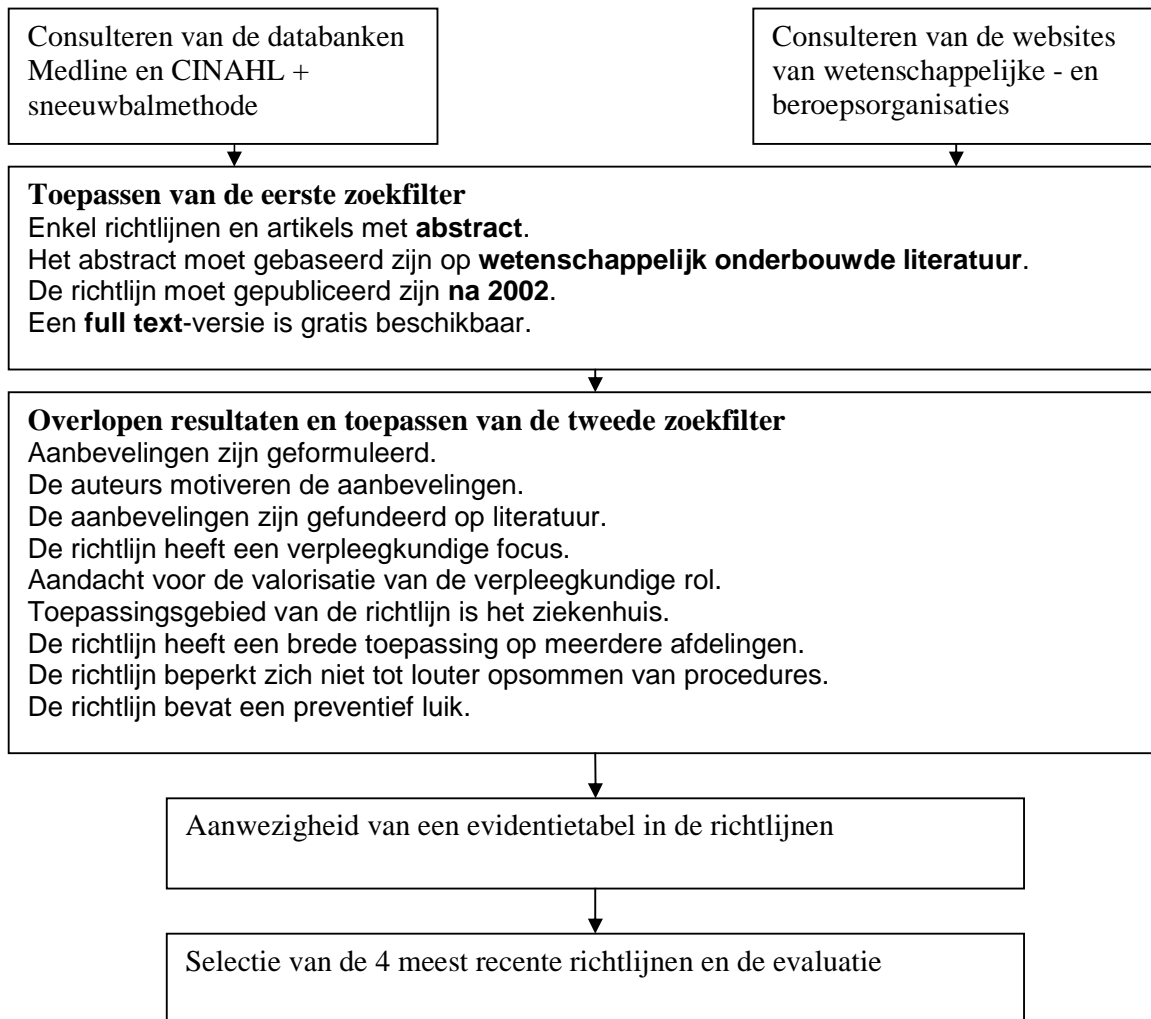
Doelstelling

Het doel van dit project is om een actueel en wetenschappelijk onderbouwd kennisbestand inzake verpleegkundige richtlijnen te ontwikkelen met het oog op het ondersteunen van het werkveld in hun streven naar evidence-based bijsturen van de zorg.

Methodologie

In een eerste tijd werd een behoeftenonderzoek uitgevoerd bij kwaliteitscoördinatoren en VG-MZG-coördinatoren (186 verpleegkundigen) van alle Belgische ziekenhuizen om op basis hiervan domeinen te bepalen waarover richtlijnen zouden gezocht worden. De resultaten van dit onderzoek werden vergeleken met het onderzoeksrapport van het Belgisch verpleegkundig college voor de kwaliteit (Lardennois et al., 2006). Op basis hiervan werden volgende domeinen weerhouden en onderzocht: veneus ulcus, diabetes, misselijkheid en braken, sedatie, desoriëntatie, vermoeidheid en malnutritie.

Er werd een strategie ontwikkeld om op een gestandaardiseerde manier te werken met daarbij een aantal essentiële stappen, zoals hieronder afgebeeld

Elke guideline werd door middel van instrumenten beoordeeld om de methodologische kwaliteit ervan na te gaan. Slechts vier instrumenten bleken gevalideerd te zijn:

- Cluzeau et al., 1999 : instrument gebaseerd op het instrument van het Institute of Medicine (1992).
- Shaneyfelt et al., 1999,
- Grilli et al., 2000
- AGREE, 2003 : instrument is gebaseerd op het instrument van Cluzeau maar korter en er wordt een numerieke scoringsschaal gebruikt; het wordt beschouwd als het meest gekende en gevalideerde instrument voor het evalueren van richtlijnen

De schalen geven een beoordeling op verschillende domeinen over de richtlijn en vooral over het proces van richtlijnontwikkeling. Daar geen enkel instrument toestaat toe om het evidence-based karakter van de richtlijn te evalueren, werd een vijfde meetschaal voorgesteld. Op die manier werd de kwaliteit van de inhoud van de richtlijnen op drie

aspecten beoordeeld: de ontwikkeling (beoordeeld in welke mate de aanbevelingen gefundeerd zijn op wetenschappelijke literatuur), de inhoud (beoordeeld in welke mate de aanbevelingen gemotiveerd en genuanceerd worden in functie van een klinische context) en tot slot de oriëntatie (gaat het om een richtlijn met een verpleegkundige focus en aandacht voor het standpunt van de patiënt?).

Het totale beoordelingproces werd uitgevoerd door minstens twee onderzoekers; de resultaten werden nadien vergeleken. Bij verschillen in de evaluatie werd naar een consensus gestreefd.

De richtlijnen die ter beschikking werden gesteld van het verpleegkundig beroepsveld kunnen nagelezen worden op Internet via volgend adres: www.sesa.ucl.ac.be/guidelines.

Tevredenheidsenquête bij de gebruikers van de website

Na het ter beschikking stellen van de richtlijnen, werd een tevredenheidsenquête uitgevoerd. Ondanks een lage response rate (16%) waren de reacties zeer positief. De respondenten pleitten voor het verdiepen en het uitbreiden van de domeinen waarin de richtlijnen werden gezocht en ter beschikking werden gesteld aan het werkveld, zodat er meer kwalitatieve informatie kan getransfereerd worden naar verpleegkundigen.

Conclusies en aanbevelingen voor verder onderzoek

Bij het einde van het onderzoek en in het licht van de resultaten van de tevredenheidsenquête, maar ook na beraadslaging met de leden van het begeleidingscomité, lijkt het allerbelangrijkst de ingeslagen weg te blijven volgen. Richtlijnen moeten verder ter beschikking gesteld worden, hetzij door de reeds behandelde thema's up te daten en verder uit te werken, hetzij door nieuwe thema's te onderzoeken, zoals valpreventie, fixatie, incontinentie, dementie en decubitus.

Tezelfdertijd is het ook belangrijk om dieper in te gaan op de barrières (en tegelijkertijd de mogelijkheden, zowel individueel, organisatorisch als structureel) om wetenschappelijke literatuur te consulteren of om wetenschappelijke onderzoeksresultaten te gebruiken op de werkvloer in België.